

Skellefteå kommuns yttrande över En trygg uppväxt utan nikotin, alkohol och lustgas (SOU 2024:23)

Skellefteå kommun har erhållit remiss från statens offentliga utredningar; En trygg uppväxt utan nikotin, alkohol och lustgas (SOU 2024:23) på remiss, och avger härmed följande yttrande:

Sammanfattning

Yttrandet gäller de förändringar i Alkohollagen (2010:1622), Lag (2018:2088) om tobak och liknande produkter samt Lag (2022:1257) om tobaksfria nikotinprodukter som föreslås i SOU 2024:23. Det föreslås en ny lag som ska reglera handeln med lustgas för berusningssyfte och reglering i bruk av tobak på skolan.

I Skellefteå kommun har socialnämnden, bygg- och miljönämnden, för- och grundskolenämnden och gymnasienämnden yttrat sig och ställer sig i huvudsak positiv till ändringarna i lagen.

Bygg- och miljönämnden anser att förslaget i sin helhet är bra och kommer leda till tydligare handläggning av ansökandeärenden och tydligare regler för verksamhetsutövare. Dock har nämnden önskemål om att ansökningsformulär som ska tas fram av Folkhälsomyndigheten blir kompatibla till att överföras till e-tjänster.

Gymnasienämnden samt för- och grundskolenämnden ställer sig positiv till förslag på lagändringen, men tycker att regeringen ska tillsätta en utredning som kan leda till ett klargörande över om vuxna inom såväl förskola som grundskola på något sätt också ska omfattas av ett utökat förbud.

Socialnämnden har yttrar att de är positiva till ändringsförslaget gällande begräsningar av försäljning av lustgas för att minska riskerna för missbruk. Gällande förslaget om nikotinfri skoltid finns en risk att förslaget inte kommer att innebära så stora förändringar avseende ungdomars användning av nikotinprodukter under skoltid om skolan inte har tydliga verktyg att jobba med för att säkerställa att förbudet efterlevs. Beroende på enskilda skolors förutsättningar finns det sannolikt också en risk att det kommer att variera i vilken utsträckning skolan har möjlighet att fokusera på att förbudet ska efterlevas. Socialförvaltningen ställer sig positiva till förslaget som sådant att det omfattar den tid undervisning pågår och/eller skolan har ansvar för eleverna. Förslaget om att en förpackning med tobaksfria nikotinprodukter ska innehålla minst 20 portioner bedöms bra då det syftar till att förhindra att säljare erbjuder tobaksfria nikotinprodukter styckvis vilket skulle kunna locka framför allt ungdomar som vanligtvis inte har så mycket pengar till att köpa produkterna i annat fall.

Synpunkter uppdelade per kapitel

Kapitel 1.4 Förslag till lag om ändring i lagen (2018:2088) om tobak och liknande produkter

Att begränsa nikotinhalten bedöms också som ett positivt förslag. Socialtjänstens fältverksamhet har bland annat mött en del elever som kräcks efter att de utmanats att testa starkt snus.

Vidare bedöms förslaget om att en förpackning med tobaksfria nikotinprodukter ska innehålla minst 20 portioner som bra. Detta då det syftar till att förhindra att säljare erbjuder tobaksfria nikotinprodukter styckvis vilket skulle kunna locka framför allt ungdomar som vanligtvis inte har så mycket pengar till att köpa produkterna som, i förhållande till en förpackning med 20 portioner, har ett lägre pris. Av utredningen framgår att styckförpackningar med en mindre mängd tobak prismässigt kan attrahera ungdomar och därmed öka tillgängligheten till produkterna för barn och ungdomar.

Kapitel 3.11 Lustgas - Mängdbegränsning för försäljning till privatpersoner

Skellefteå kommun bedömer att det är bra att det införs en åldersgräns (18 år) vid försäljning av lustgas. Detsamma gäller förslaget att lustgas endast får säljas i begränsade mängder till privatpersoner. Upplevelsen från socialtjänstens verksamhet i Skellefteå som medverkat i yttrandet är att lustgas ofta köps i storpack när det används i berusningssyfte.

Kapitel 4.1.4 Rök- tobaks- och nikotinfri skoltid ska införas

Skellefteå kommun delar utredningens bedömning att exponering är en riskfaktor för att själv börja använda tobaks- och nikotinprodukter. Det är därför välkommet med bestämmelser som begränsar de miljöer där barn och unga exponeras för detta. Det gör att Skellefteå kommun ser fortsatt behov av utredning kring nationella bestämmelser om vuxnas användning av samma produkter i skolmiljön. Nuvarande rökförbud i lokaler och på skolgård gäller även vuxna.

Även om ambitionen med nikotinfri skoltid är bra så bedömer socialförvaltningen inom kommunen att det finns en risk att förslaget inte kommer att innebära så stora förändringar avseende ungdomars användning av nikotinprodukter under skoltid, om skolan inte har tydliga verktyg att jobba med för att säkerställa att förbudet efterlevs. Beroende på enskilda skolors förutsättningar finns det sannolikt också en risk att det kommer att variera i vilken utsträckning skolan har möjlighet att fokusera på att förbudet ska efterlevas. Skellefteå kommun ställer sig positiva till förslaget som sådant att det omfattar den tid undervisning pågår och/eller skolan har ansvar för eleverna.

Det har inte varit den här utredningens uppdrag att utreda om förbudet även för vuxna ska utvidgas. För en helhetsbild bör en sådan utredning genomföras och också omfatta förslag kring eventuella förändringar i förskola och vuxna i gymnasieskola. För gymnasiets del innebär det faktum att eleverna blir myndiga en ökad komplexitet i frågan.

Skellefteå kommun delar också bedömningen att förbud under skoltid blir tydligare att förhålla sig till än nuvarande rökförbud i lokaler och skolgård.

Kapitel 4.2.2 Tobaksfria nikotinprodukter ska inte få säljas i en förpackning med mindre än 20 portioner

Vidare bedöms förslaget om att en förpackning med tobaksfria nikotinprodukter ska innehålla minst 20 portioner som bra. Detta då det syftar till att förhindra att säljare erbjuder tobaksfria nikotinprodukter styckvis vilket skulle kunna locka framför allt ungdomar som vanligtvis inte har så mycket pengar till att köpa produkterna som, i förhållande till en förpackning med 20 portioner, har ett lägre pris. Av utredningen framgår att styckförpackningar med en mindre mängd tobak prismässigt kan attrahera ungdomar och därmed öka tillgängligheten till produkterna för barn och ungdomar.

Kapitel 10.3.3 Konsekvenser för skolans huvudmän

Skellefteå kommun delar utredningens bedömning när det gäller konsekvenser för skolans huvudmän. Det innebär ett utökat ansvar i förhållande till nuvarande rökförbud. Det är däremot även i fortsättningen orimligt att skolan i varje situation ska bevaka varje elev och ha kontroll över dennes handlande. Förutsatt att kraven inte ställs högre än tidigare på detta krävs ingen ytterligare systematik än idag och därför bör det inte innebära några större förändringar i hur personal i skolan redan idag agerar och jobbar. Det är en välkommen konsekvens att personal även kan säga till utanför skolgården, så länge eventuell användning av rök-, tobaks- och nikotinprodukter sker under skoltid, oavsett plats.

§ 244 Dnr KS-2024-000454

109

Remiss om utlåtande angående En trygg uppväxt utan nikotin, alkohol och lustgas (SOU 2024:23)

Kommunstyrelsens arbetsutskotts förslag till kommunstyrelsen

Skellefteå kommun yttrar sig enligt socialnämndens, gymnasienämndens, för- och grundskolenämndens och bygg- och miljönämndens samlade yttrande.

Sammanfattning

Yttrandet gäller de förändringar i Alkohollagen (2010:1622), Lag (2018:2088) om tobak och liknande produkter samt Lag (2022:1257) om tobaksfria nikotinprodukter som föreslås i SOU 2024:23. Det föreslås en ny lag som ska reglera handeln med lustgas för berusningssyfte och reglering i bruk av tobak på skolan.

I Skellefteå kommun har socialnämnden, bygg- och miljönämnden, för- och grundskolenämnden och gymnasienämnden yttrat sig och ställer sig i huvudsak positiv till ändringarna i lagen.

Bygg- och miljönämnden fokuserar i huvudsak på att ändringar i lagen kommer leda till tydligare handläggning av ansökandeärenden och tydligare regler för verksamhetsutövare. Bygg- och miljönämnden lägger också fram önskemål om att de ansökningsformulär som ska tas fram av Folkhälsomyndigheten blir kompatibla till att överföras till e-tjänster.

Beslutsunderlag

Remiss om utlåtande angående En trygg uppväxt utan nikotin, alkohol och lustgas (SOU 2024:23)

Remisslista (SOU 2024:23)

Följebrev till remiss (SOU 2024:23)

Bygg- och miljönämndens beslut 2024-06-14 § 137

Tjänsteskrivelse, samhällsbyggnad

Socialnämndens beslut 2024-06-18 § 155

Socialnämndens yttrande

Tjänsteskrivelse, socialkontoret

Gymnasienämndens yttrande

Gymnasienämndens delegationsbeslut 2024-06-24

För- och grundskolenämndens yttrande

För- och grundskolenämndens delegationsbeslut 2024-06-24